

Toetsingsadvies over de
inhoud van het milieu-effectrapport
De Wereld van de Efteling

18 januari 1993

144-147

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport
De Wereld van de Efteling /
[Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht :
Commissie voor de Milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-202-0
Trefw.: milieu-effectrapportering ; Kaatsheuvel /
Efteling, recreatiepark ; Kaatsheuvel

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de Gemeente Loon op Zand
Postbus 7
5170 AA Kaatsheuvel

uw kenmerk
3380

uw brief
21 oktober 1992

ons kenmerk
U29-93/Oo/yh/144-146

onderwerp
toetsingsadvies over de inhoud van het
MER De Wereld van de Efteling

doorkiesnr.
030 - 347611

Utrecht,
19 januari 1993

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieu-effectrapport (MER), "De Wereld van de Efteling".

Hierbij bied ik U overeenkomstig artikel 41z van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) het toetsingsadvies van de Commissie aan.

Afgezien van de inhoud van het advies vraag ik Uw bijzondere aandacht voor het volgende:

Op grond van de richtlijnen voor de inhoud van het MER diende als locatie-alternatief te worden onderzocht de mogelijkheid de planonderdelen, die in de onmiddellijke nabijheid van kwetsbare gebieden zijn gesitueerd, te verschuiven in westelijke richting (het zogenaamde westelijke locatie-alternatief).

Het MER geeft aan dat De Efteling B.V. - in verband met het feit dat de ruilverkaveling Moersche Heide in een eindstadium verkeert - onderzoek naar het westelijke locatie-alternatief niet zinvol acht.

Het spijt de Commissie dat door de lange voorbereidingstijd van het MER dit alternatief geleidelijk haar realiteitswaarde heeft verloren. Dit punt is door een aantal insprekers dan ook terecht naar voren gehaald.

Tijdens de hoorzitting op 17 november 1992 in het gemeentehuis van Loon op Zand hing aan de wand een kaart (getekend door de Grontmij in opdracht van De Efteling B.V.), waarop weergegeven het ontwikkelingsplan "De Wereld van de Efteling". Op deze kaart zijn de verschillende te realiseren planonderdelen (waaronder het bungalowpark) ingetekend. De kaart is bij geen der ter tafel liggende stukken gevoegd. De Commissie betreurt dit. De kaart geeft namelijk een verhelderend beeld van de voornemens van De Efteling B.V. en had in de discussie met betrekking tot het MER en het voorontwerp-structuurplan een nuttige functie kunnen vervullen.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de besluitvorming over het voornemen. Zij blijft graag op de hoogte van de verdere besluitvorming, van de wijze waarop de evaluatie zal plaatsvinden en van de resultaten van de evaluatie.

Hoogachtend,

ir. K.H. Veldhuis,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
De Wereld van de Efteling

Toetsingsadvies over de inhoud
van het milieu-effectrapport
De Wereld van de Efteling

Advies op grond van artikel 41z van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne over de
toetsing van het milieu-effectrapport over De Wereld van de Efteling,

uitgebracht aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Loon op
Zand door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. De Wereld van de Efteling

de secretaris

J. Oosterhof

de voorzitter

ir. K.H. Veldhuis

Utrecht, 18 januari 1993

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. TOETSING OP HOOFDLIJNEN	3
3. TOETSING VAN HET MER OP ONDERDELEN	4
3.1. Probleemstelling en doel	4
3.2. Het Uitbreidingsplan van de Efteling en de te beschouwen alternatieven	4
3.2.1 Verkeer	5
3.2.2 Parkeren	5
3.2.3 Minimalisering energie- en waterverbruik en afvalstoffen	5
3.2.4 Ecologische verbinding tussen de natuurgebieden Huis ter Heide en de Loonse en Drunense Duinen	6
3.2.5 Detailopmerking	6
3.3 Bestaande toestand van het milieu en de te verwachten autonome ontwikkeling daarvan	6
3.3.1 Landschap	6
3.4 Gevolgen voor het milieu	7
3.4.1 Effecten op het landschap	7
3.4.2 Waterhuishouding	7
3.4.3 Luchtkwaliteit	8
3.4.4 Leefbaarheid omgeving	9
3.4.5 Verkeer	10
3.4.6 Bemesting golfbaan	10

BIJLAGEN

1. Brief d.d. 21 oktober 1992 van het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Loon op Zand, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Openbare bekendmaking van de start van de procedure van milieu-effectrapportage van 29 oktober 1992.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

1. INLEIDING

Voor de voorgenomen uitbreiding van Natuurpark de Efteling met een aantal dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen en de daarmee samenhangende infrastructuur, is een wijziging noodzakelijk van de vigerende bestemmingsplannen Buitengebied Loon op Zand, Kaatsheuvel 1980 en Kaatsheuvel 1985 van de gemeente Loon op Zand.

Ten behoeve van de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor het betreffende gebied is in augustus 1987 door het bevoegd gezag de gemeenteraad van Loon op Zand op verzoek van initiatiefnemer De Efteling B.V. te Kaatsheuvel de wettelijk voorgeschreven procedure van milieu-effectrapportage gestart.

Dit resulteerde in de bekendmaking van een milieu-effectrapport (MER) te zamen met het ontwerp-bestemmingsplan op 5 oktober 1990.

De Commissie werd op 9 oktober 1990 gevraagd advies uit te brengen over het MER.

Bij brief van 17 december 1990 werd de Commissie verzocht de advisering op te schorten teneinde nadere, nog uit te werken informatie en de resultaten van nadere inspraak over die informatie bij haar oordeelsvorming te kunnen betrekken.

De Efteling B.V. gaf hierna opdracht een 'nieuw' MER op te stellen.

Na afronding van dit concept-MER medio 1992 zijn er door het bevoegd gezag voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd waar belangengroeperingen (zoals milieugroeperingen, de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, standsorganisaties en het landbouwschap) omwonenden en andere belanghebbenden informatie konden krijgen over het concept-MER en waar tevens gelegenheid bestond op het concept-MER te reageren.

Zoals hierboven opgemerkt was het de bedoeling om op basis van het MER een bestemmingsplan op te stellen voor het uitbreidingsplan van De Efteling.

Gezien de doorlooptijd van het totale project (meer dan 10 jaar), de ontvangen reacties tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten en de wens van de gemeente om in één keer een uitspraak te doen over de ruimtelijke constellatie van de Wereld van de Efteling, heeft de gemeenteraad er alsnog voor gekozen eerst een structuurplan op te stellen waarin de ruimtelijke ontwikkeling van de Efteling wordt vastgelegd. Was bij de start van de m.e.r.-procedure het bestemmingsplan het m.e.r.-plichtige besluit, thans is dat het structuurplan.

De Commissie waarschuwt ervoor dat een consequentie van de gevolgde aanpak kan zijn dat door gebruik te maken van de procedure ex artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening de diverse planonderdelen bij stukjes en beetjes zullen worden ingevuld. Door het gehele gebied niet in één keer in één bestemmingsplan onder te brengen bestaat het risico dat een brede afweging van alle belangen achterwege blijft¹). Tenslotte vindt de Commissie het jammer dat het bestaande recreatiepark niet is meegenomen in het voorontwerp-structuurplan met de aanduiding "dagrecreatie".

Het aangepaste MER ten behoeve van het structuurplan De Wereld van de Efteling ligt thans om advies voor.

Het concept-MER is met ingang van 30 oktober 1992 te zamen met een voorontwerp van het structuurplan De Wereld van de Efteling ter inzage gelegd.

De Commissie voor de m.e.r dient een oordeel te geven over dit MER waarbij het toetsingskader wordt gevormd door:

- . toetsing aan de regels voor de inhoud van een MER zoals gesteld in artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiene (Wabm);
- . signaleren van eventuele onjuistheden in het MER (Wabm, art. 41w, tweede lid)
- . toetsing aan de richtlijnen voor de inhoud van het MER, zoals vastgesteld door het bevoegd gezag op 10 december 1987.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r verder te noemen de Commissie. Voor de samenstelling van de werkgroep wordt verwezen naar bijlage 3, waarin tevens een overzicht wordt gegeven van de belangrijkste projectgegevens.

In het voorontwerp-structuurplan geeft de gemeente een andere invulling aan de ruimtelijke inrichting van het gebied waarbinnen de Efteling de uitbreiding heeft gepland, dan in het MER als voorgenomen activiteit is beschreven.

In het voorontwerp-structuurplan is gekomen tot een ontwikkelingsmodel, waarbij de locatie van de vakantiestad, het uitgaanscentrum, het themapark, de camping en de jungle niet afwijkt van het in het MER gepresenteerde voorkeursmodel.

Het bungalowpark daarentegen is, in plaats van op de plaats van het voormalige bungalowpark Kraanven, geprojecteerd in het bosgebied ten zuiden van het onverharde deel van de Eftelingsestraat en ten westen van de Hout, terwijl de golfbaan aan de zuidzijde van dit bungalowpark en meer westelijk van de camping is gelocaliseerd. Uit het voorwoord in het MER leidt de Commissie af dat De Efteling B.V. met deze wijzigingen instemt.

1 zie ook inspraakreactie nr. 4

Deze aanpak van de gemeente heeft in de hand gewerkt dat in het MER de effecten voor het milieu op de nieuwe locatie voor de bungalows slechts ten dele in beschouwing zijn genomen. De Commissie heeft in het voorwoord van het MER gelezen dat tussen De Efteling B.V. en de gemeente is overeengekomen dat (voor zover substantieel) de milieu-effecten van de wijzigingen in het structuurplan nader zullen worden toegelicht. Dit is in hoofdstuk V van het Structuurplan voor het bungalowpark en de golfbaan inderdaad beschreven. Een systematische vergelijking van de milieu-effecten per milieu-aspect, zoals dit in het MER is uitgewerkt ontbreekt echter zodat een vergelijking ten opzichte van de alternatieven uit het MER niet goed mogelijk is. Het geheel zou, naar de mening van de Commissie, aan duidelijkheid hebben gewonnen wanneer ten tijde van het opstellen van het voorontwerp-structuurplan ook het MER aan de nieuwe inzichten was aangepast. Nu dit niet is gebeurd heeft de Commissie ervoor gekozen bij dit toetsingsadvies het voorontwerp-structuurplan op meer dan gebruikelijke wijze te betrekken. Zij heeft in haar oordeel meegewogen of in het voorontwerp-structuurplan op voldoende wijze aandacht is geschonken aan de gevolgen voor het milieu die voortvloeien uit de verplaatsing van de bungalows.

De Commissie heeft op hoofdlijnen getoetst. Deze toetsing wordt behandeld in hoofdstuk 2 van het advies. In hoofdstuk 3 maakt de Commissie een aantal detailopmerkingen.

Bij de opstelling van dit advies heeft de Commissie de ingediende inspraakreacties in beschouwing genomen (zie bijlage 4), evenals de opmerkingen die tijdens de hoorzitting op 17 november 1992 zijn gemaakt. Voor zover deze reacties betrekking hebben op de (uitwerking van de) milieu-aspecten, zijn zij door de Commissie in dit advies verwerkt. Met behulp van voetnoten wordt naar de betreffende reacties verwezen.

2. TOETSING OP HOOFDLIJNEN

Het MER en het voorontwerp-structuurplan De Wereld van de Efteling bevatten te zamen veel nuttige en relevante informatie.

Het MER geeft in grote lijnen een juist en overzichtelijk beeld van de bestaande toestand van het milieu en van de milieugevolgen van realisering van de vakantiestad, het uitgaanscentrum, het themapark, de camping en de jungle. Dit geldt in mindere mate voor de golfbaan, het bungalowpark en de parkeervoorzieningen. In het MER is relatief veel aandacht besteed aan de beschrijving van het uitbreidingsplan en de alternatieven. Deze beschrijving is systematisch opgezet en geeft een goed inzicht in de verschillende onderdelen van het plan. Het MER ziet er verzorgd uit en is goed leesbaar. Ook het kaartmateriaal is over het algemeen redelijk afgestemd op de tekst.

Tezamen met het voorontwerp-structuurplan biedt het MER voldoende informatie om bij de besluitvorming de milieuaspecten volwaardig mee te kunnen wegen, alhoewel nog een aantal punten -zowel betreffende het MER als het voorontwerp-structuurplan- nadere aandacht verdient bij de besluitvorming.

Hierop wordt gewezen in de Inleiding en in hoofdstuk 3.

3. TOETSING VAN HET MER OP ONDERDELEN

3.1 Probleemstelling en doel

Hoewel de probleemstelling en doel duidelijk zijn beschreven, is de onderbouwing, daar waar het gaat om verblijfsrecreatie, van de ontwikkelingen op de markt waarop initiatiefnemer opereert en met name de onderbouwing van de voorzieningen die redelijkerwijs nodig zijn om de huidige positie op die markt te behouden of te versterken aan de magere kant. De Commissie heeft informatie gemist over de relatie tussen de bestaande capaciteit aan verblijfsrecreatieve voorzieningen in de directe omgeving (Midden-Brabant) en de geplande verblijfsrecreatieve capaciteit. De Commissie betreurt dit, aangezien de uitkomst aanleiding zou kunnen zijn tot een geringere aanslag op het betrokken gebied als gevolg van een beperkter bebouwing.

3.2 Het Uitbreidingsplan van de Efteling en de te beschouwen alternatieven

3.2.1 Verkeer

De Commissie heeft in haar advies voor richtlijnen onder andere in overweging gegeven de parkeervoorzieningen te situeren in de onmiddellijke nabijheid van het hoofdwegenstelsel in combinatie met shuttleverbindingen naar het eigenlijke park en naar verblijfsrecreatiecomplexen.

Het bevoegd gezag heeft bij de vaststelling van de richtlijnen, de kanttekening geplaatst dat de haalbaarheid daarvan in de tijd moet worden gezien en dat het realiseren van dergelijke voorzieningen buiten de competentiesfeer van de gemeente en De Efteling B.V. valt. Er zijn inmiddels in Nederland diverse voorbeelden te vinden waarbij exploitanten van recreatievoorzieningen samen met de overheid en vervoersmaatschappijen met succes initiatieven hebben ontplooid om het autoverkeer en de daarmee samenhangende milieu-belasting te beperken. Gezien de thans reeds bestaande verkeersproblematiek, die bij de uitvoering van het initiatief toeneemt, betreurt de Commissie het dat aan dit aspect in het MER (blz. 43) nauwelijks aandacht is besteed. Ook de mogelijkheden van het intensiveren van het openbaar vervoer vanaf de NS-stations Tilburg en Den Bosch komen in het MER nauwelijks aan bod.

De Commissie is van mening dat bij de ontwikkeling van het meest milieuvriendelijke alternatief in het MER voor het aspect verkeer de best beschikbare mogelijkheden ter bescherming van het milieu onvoldoende aan bod komen. Een bewijs vindt de Commissie hiervoor in het feit dat voor wat betreft de verkeerstechnische ontsluiting van het plangebied nog steeds met filevorming is gerekend.

Zowel in het voornemen in het MER als in het voorontwerp-structuurplan wordt niet uitgegaan van een extra parkeervoorziening tussen De Horst en de A261. Als gevolg hiervan zal, de verkeersintensiteit op de Europalaan verder toenemen. De Commissie mist duidelijkheid omtrent de vraag of verbeterde afwerking van het verkeer op het parkeerterrein de nadelige milieu-effecten hiervan zal terugdringen.

3.2.2. Parkeren

In fig. 2.2.1. van het MER staat voor het gebied gelegen ten oosten van het bestaande recreatiepark de bestemming parkeren aangegeven, terwijl ook de vestiging van de plantsoendienst ter plaatse tot de mogelijkheden behoort (fig. 2.17).

Op de kaart Ontwikkelingsplan De Wereld van de Efteling (Grontmij) die tijdens de hoorzitting op 17 november 1992 in het gemeentehuis van Loon op Zand aan de wand hing is aan het betrokken gebied de bestemming dienstencentrum gegeven.

Op bladzijde 23, hoofdstuk V Ontwikkelingsmodel, van het voorontwerp-structuurplan heeft het betrokken gebied eveneens de bestemming parkeren, terwijl deze gedachte bij de structuurplankaart (blz. 29) weer is verlaten.

De Commissie vindt dit verwarrend, het ware duidelijker geweest wanneer de begrenzing van het plangebied op de structurenplankaart van het voorontwerp-structuurplan dezelfde was geweest van die van het uitbreidingsgebied in het MER.

3.2.3 Minimalisering energie- en waterverbruik en afvalstoffen

De Commissie is van mening dat in de beschrijving van de alternatieven nauwelijks aandacht wordt geschonken aan de (toekomstige) mogelijkheden van minimalisering van energieverbruik. Voor wat betreft het beperken van de afvalstoffen wordt in het MER volstaan met de vermelding van de huidige praktijk. Geen alternatieven hiervoor worden aangegeven, omdat die economisch niet haalbaar zijn.

De Commissie had graag een andere aanpak gezien. Naar haar mening mogen economische inschattingen van dit moment niet als reden dienen om toekomstige maatregelen bij voorbaat uit te sluiten. Bij de ontwikkeling van een meest milieuvriendelijk alternatief gaat het er tenslotte ook om nieuwe denkprocessen in gang te zetten, die eventueel pas op termijn tot toepasbare oplossingen leiden.

3.2.4. Ecologische verbinding tussen de natuurgebieden Huis ter Heide en de Loonse en Drunense Duinen

Een aantal van de overige maatregelen, beschreven op blz. 33 e.v., welke niet duidelijk ondergebracht zijn in de onderscheiden uitvoeringsfasen, dienen naar de mening van de Commissie vooruitlopend of in samenhang met maatregelen genomen te worden die wel ondergebracht zijn in de fasering.

Zo dient op grond van het bepaalde in de Boswet maatregel 22, het realiseren van de ecologische verbinding tussen de natuurgebieden Huis ter Heide en de Loonse en Drunense Duinen tenminste gelijktijdig ontwikkeld te worden met de bouw van het bungalowpark in het bosgebied ten zuiden van het huidige recreatiepark. De Boswet eist een volledige compensatie van verlies aan bosareaal binnen 3 jaar na velling. Realiseren van de ecologische verbinding is juist één van de belangrijkste milieuvriendelijkste componenten van het plan, omdat naast de toegevoegde ecologische waarden, bestaande milieu-effecten ten gevolge van het huidig landbouwkundig gebruik verdwijnen.

3.2.5 Detailopmerking

De aanduiding van tabel 2.8 op pagina 54 van het MER moet volgens de Commissie tabel 2.5 zijn.

3.3 Bestaande toestand van het milieu en de te verwachten autonome ontwikkeling daarvan

3.3.1 Landschap

In de richtlijnen (blz.17) is het onderdeel landschap als volgt aangegeven: 'Geomorfologie, visueel-ruimtelijke en cultuurhistorische kenmerken (elementen en patronen), relatie daartussen, dynamiek in de tijd; indien relevant ook archeologische aspecten'.

De Commissie is, hoewel zij onderkent dat deze beschrijving zeer beknopt is, van mening dat hierin voldoende aangrijpingspunten zitten om een goede analyse van het landschap uit te voeren die gebruikt kan worden om de te verwachten effecten van het initiatief en de alternatieven aan te geven. In het algemeen wordt daarbij aandacht besteed aan de ruimtelijke structuur (verkavelingsinrichtingen, bebouwingspatronen, beplantingen enz.), de visuele structuur (beeld dragers, landmarks, de verhouding open-gesloten) en de aanwezigheid van specifieke elementen.

De beschrijving van de huidige ruimtelijke structuur had, gelet het bovenstaande, naar de mening van de Commissie meer systematisch uitgewerkt kunnen worden.

Door de indeling in drie deelgebieden, die overigens gebaseerd is op een niet herkenbare begrenzing, is de samenhang verloren gegaan.

De topografische kaart (fig. 4.2 in het MER) geeft overigens een beter beeld van de opbouw van het landschap dan de figuren 4.3. en 4.4..

De Commissie heeft een legenda waarin de betekenis van de symbolen is aangegeven gemist.

Bij de planvorming is het van belang dat het concept en de alternatieven mede gemotiveerd worden door gebruik te maken van de kenmerken van het landschap.

De Commissie heeft uit de beschrijving van het uitbreidingsplan en de alternatieven niet op kunnen maken in welke mate de kenmerken van het landschap een aangrijpingspunt hebben gevormd voor de ruimtelijke structuur van het ontwerp.

3.4 Gevolgen voor het milieu

3.4.1 Effecten op het landschap

Het aangeven van de effecten op het landschap is in het MER beperkt tot een beschrijving. In deze beschrijving wordt gewezen op een sterke wijziging van het landschap n.l. het verdwijnen van het open karakter, ruimtelijke verdichting, verstedelijking en het toevoegen van opvallende elementen. Ook veranderen de richtlijnen van richting en wordt het relief op een kunstmatige manier veranderd. De door de Efteling beoogde activiteiten in het gebied vragen om een andere ruimtelijke structuur. De ingreep heeft een zodanige verandering tot gevolg dat naar de mening van de Commissie niet kan worden volstaan met een algemene beschouwing waarin wordt gezegd dat het landschap ingrijpend zal veranderen. De Commissie mist een beschrijving in het MER hoe het landschap verandert en wat de gevolgen van deze verandering voor de omgeving zijn. Door het ontbreken van kaartbeelden – die aangeven waar effecten optreden en op welke wijze aansluiting wordt gevonden bij waardevolle elementen in de ruimtelijke structuur – was het voor de Commissie moeilijk de beschreven effecten op het landschap te beoordelen. Tevens zou door middel van kaartbeelden de zichtbaarheid van hoge objecten en grootschalige gebouwen in het themapark beter tot uitdrukking zijn gebracht. Het MER zou aan inzichtelijkheid hebben gewonnen wanneer boven bedoelde kaartbeelden in het MER waren opgenomen.

3.4.2 Waterhuishouding

Het betrokken gebied was oorspronkelijk een voedselarm zuur zandgebied, dat door de landbouw in de loop der jaren over grote oppervlakte is vermest. Na inrichting als dag- en verblijfsrecreatiegebied en zonder bemesting zal in het algemeen binnen enkele jaren de produktie sterk afnemen en de natuurwaarde stijgen. De in het MER op enkele plaatsen aangegeven beoogde natuurontwikkeling (bijv. blz. 153) kan echter strikt genomen geen "natuurontwikkeling" worden genoemd; men kan beter spreken over "parkanleg".

De, aldus het MER, beoogde ontwikkeling van natuurlijker vegetaties op grote delen van het golfterrein zal naar de mening van de commissie worden belemmerd door de hoge bemesting, nog vermeerderd met de ca 60 kg N per ha per jaar uit de neerslag.

Op blz. 36 van het voorontwerp structuurplan wordt aangegeven dat het de bedoeling is de golfbaan aan te leggen volgens in Engeland gebruikelijke methoden, waarbij de nadruk ligt op meer natuurlijke vegetatiepatronen. Het elders beschreven beheer, -meer speciaal het voorgestane bemestingsregiem-, staat naar de mening van de Commissie evenwel op gespannen voet met de kenmerken van golfterreinen die zijn ingericht volgens de "Engelse School".

De intensiteit van gebruik en beheer van de Driving Range en de Pitch en Puttoefenbanen bieden naar het oordeel van de Commissie niet of nauwelijks mogelijkheden voor natuurontwikkeling, ook al worden ze aangelegd en beheerd naar Engelse maatstaven. Het karakter van de Eftelingse Berg verdwijnt daardoor. Niet duidelijk is het voor de Commissie waarom deze activiteiten niet elders bijvoorbeeld op een van de resterende landbouwenclaves kunnen worden gerealiseerd, mede omdat deze golfelementen commercieel een groot draagvlak hebben en de extra investeringen relatief snel terugverdiend worden.

Vrijwaren van intensieve inrichting en optimaliseren van bestaande natuurwaarden ter plaatse van de Eftelingse Berg dragen substantieel bij tot een meer milieuvriendelijk geheel binnen het plangrensgebied.

3.4.3

Luchtkwaliteit

Het is de Commissie op pagina 173 opgevallen dat bij de berekeningen van de verwachte achtergrondconcentraties en emissiefactoren, wordt uitgegaan van een vrij positieve inschatting van de ontwikkelingen. In de geciteerde literatuur (Nationale Milieuverkenning 1990-2010) wordt zowel de ontwikkeling van het huidige beleid beschreven, leidend tot emissiefactoren en achtergrondconcentraties voor het 'jaar 2000', als verdergaande nieuwe, nog niet voorgeschreven technieken, leidend tot achtergrondconcentraties en emissiefactoren als gegeven voor het 'jaar 2010'. Voor dit MER, met een beoogde realisatie voor 2010, ware het beter geweest uit te gaan van bestaand beleid en gebruik te maken van de voor 2000 gegeven factoren. Aanvullend hierop kan nog worden opgemerkt dat grenswaarden voor het wegverkeer uiterlijk in 2000 dienen te worden onderschreden²] en de huidige richtwaarden, naar alle waarschijnlijkheid, als nieuwe grenswaarden voor de periode 2000-2010 zullen fungeren, waardoor toetsing aan deze normen de voorkeur verdient.

In de betreffende AMvB's wordt verder gesteld dat de grenswaarden gerespecteerd dienen te worden direct vanaf de rand van de weg (de rand van het trottoir). Bij gebrek aan gegevens wordt bij het vaststellen

2 Besluit luchtkwaliteit stikstofoxyde; Besluit luchtkwaliteit koolmonoxyde en lood; Besluit luchtkwaliteit zwaveloxyde en zwevende deeltjes (zwarte rook).

van streefwaarden voor een weg met twee rijstroken 5 m en voor een weg met vier rijstroken 10 m afstand tot de wegas genomen. In het MER is in tabel 5.8 een berekening op 15 m afstand gemaakt. Als gevolg van de grotere afstand worden lagere verkeersbijdragen berekend. Ten opzichte van 15 m zal op 10 resp. 5 m de bijdrage aan luchtverontreinigende componenten circa 40% resp. 90% hoger liggen. De in het MER gebruikte emissiefactoren betreffen jaargemiddelde emissiefactoren, onder gemiddelde omstandigheden. Dit had naar de mening van de Commissie in deze specifieke situatie wat diepgaander bekeken moeten worden. Met name de scheve verdeling (autoverkeer vindt met name gedurende de zomermaanden plaats, waarbij de gemiddelde CO- en benzeenemissie lager ligt) en de nabijheid van de parkeerplaats - bij vertrekkende auto's werkt de driewegkatalysator de eerste minuten van de rit niet volledig en dit veroorzaakt gedurende die tijd een fors hogere emissie - (50-500%³) geven aanleiding tot vrij grote onzekerheid in de gegeven uitkomsten. Het hanteren van een mogelijke range bij gunstige en ongunstige ontwikkeling met betrekking tot de twee genoemde factoren zou meer inzicht kunnen verschaffen in de vraag of de grens-/richtwaarden ten gevolge van de geplande uitbreiding kunnen worden overschreden.

Gelet het bovenstaande is de Commissie van oordeel dat de concentraties in de tabellen op pagina 173 een te rooskleurig beeld geven, met andere woorden; de te verwachten achtergrondconcentraties en emissiefactoren zullen naar de mening van de Commissie hoger zijn dan in het MER wordt aangegeven.

3.4.4

Leefbaarheid omgeving

In de beschrijving van de effecten in het MER dient, volgens de richtlijnen, de meeste nadruk onder andere te liggen op de belevings- en in het bijzonder op de geluidseffecten voor de omwonenden. Bijzondere aandachtspunten daarbij zijn de woonbebouwing ten zuiden van Kaatsheuvel, de woonbebouwing langs wegen in landelijk gebied zoals Duiksehoef en Kraanven en de enclave binnen het park. Naar de mening van de Commissie zijn de effecten met betrekking tot de leefbaarheid voor omwonenden slechts summier beschreven. De beschrijving is voornamelijk gegeven voor de wijk grenzend aan de Europalaan en dan nog beperkt tot de verkeersoverlast. De analyses en prognoses met betrekking tot het wegverkeersgebied zijn in de gepresenteerde vorm nauwelijks of niet op juistheid te controleren. Effecten die betrekking hebben op de veiligheid op de wegen in de omgeving, bereikbaarheid, visuele effecten e.d. zijn nauwelijks beschreven. De effecten voor de leefbaarheid, in de kleine kernen zoals Bernse- en Duiksehoef ten zuiden van Kaatsheuvel ontbreken geheel⁴. Er bestaat naar de mening van de Commissie gevaar voor isolatie van deze enclaves.

3 Rapport Steekproefcontroleprogramma, onderzoek naar luchtverontreiniging door voertuigen in het verkeer-jaarrapport 1989-1990-; ministerie VROM, publicatierooms lucht nr. 89.

4 Zie inspraakreacties nrs. 7, 9 en 10.

3.4.5 Verkeer

De parkeerbehoefte wordt in het MER gebaseerd op de capaciteitsbehoefte op een maatgevende dag, die tussen een gemiddelde en een topdag in ligt. Onderkend wordt dat de verkeersafwikkeling tijdens drukkere dagen dan de maatgevende dag min of meer zal stagneren. In het MER wordt geen duidelijkheid gegeven omtrent de vraag hoe hier op dat moment mee zal worden omgegaan.

3.4.6 Bemesting golfbaan

De Commissie vraagt zich af of, gelet op het voorgenomen maairégime en de gebruiksintensiteit per m², de bemesting van enkele onderdelen van de golfbaan niet als volgt moet zijn:

- . tees 2 x per jaar 285 kg/ha
- . fairways 2 x per jaar 125 kg/ha

Naar de mening van de Commissie is overigens na correctie nog sprake van overmatige bemestingsdoses, zeker wanneer rekening gehouden wordt met:

- . de uitgangspunten van aanleg en beheer zoals voorgesteld volgens de meer milieuvriendelijke Engelse criteria en de voorstellen van de Vlinderstichting;
- . de huidige (gratis) stikstofgift van circa 60 kg N per ha. per jaar via neerslag ten gevolge van de heersende luchtverontreiniging;
- . het hoge nutriëtniveau (N, P) van het gezuiverde afvalwater, dat zoals voorgesteld gebruikt gaat worden voor de automatische berekening van greens, tees en fairways.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over
de inhoud van het MER
De Wereld van de Efteling

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 21 oktober 1993, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

gemeente loon op zand

postbus 7
5170 aa kaatsheuvel
telefoon 04167-89111
telefax 04167-79150

kaatsheuvel: 21 oktober 1992
ons kenmerk: 3380
uw kenmerk:
uw brief:

De commissie voor de
milieu-effectrapportage
werkgroep m.e.r. uitbreiding
natuurpark De Efteling
secr. Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

VERZONDEN 22 OKT. 1992	
Commissie voor de milieu-effectrapportage	
ingekomen :	26 OKT. 1992
nummer :	3166-92
dossier :	luu-111
kopie naar :	Ob-Sc-pres-bibl

behandeld door: Bureau Ruimtelijke Ontwikkeling, H. de Jongh, tel. 89153
onderwerp: Milieu-effectrapport "De wereld van de Efteling"

Geachte heren,

- ./ Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 41t van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne doen wij u hierbij toekomen het op 16 september 1992 door de raad dezer gemeente ontvangen milieu-effectrapport "De Wereld van de Efteling", betrekking hebbend op de uitbreidingsplannen van Efteling B.V., gevestigd te Kaatsheuvel, Europalaan 1.
- ./ Tevens is bijgevoegd het raadsbesluit d.d. 20 oktober 1992 en ons daarop betrekking hebbende preadvies, waarbij de aanvaardbaarheid van het milieu-effectrapport is uitgesproken.
- ./ Een kopie van de door ons geplaatste publikatie, zoals voorgeschreven in artikel 41u van voornoemde wet treft u bijgaand eveneens aan.
- ./ Het voorontwerp-structuurplan "De wereld van de Efteling", bij de voorbereiding waarvan het voorliggende milieu-effectrapport is gemaakt, is eveneens bijgevoegd. Zoals u uit de kennisgeving kunt afleiden is dit voorontwerp-structuurplan in het kader van de wettelijk vereiste inspraak eveneens ter inzage gelegd.

De naar aanleiding van de publikatie inkomende reacties zullen wij overeenkomstig het bepaalde in artikel 41w, lid 4, van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne aan u toezenden.

Uw advies zien wij met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Loon op Zand,
de secretaris, de burgemeester,

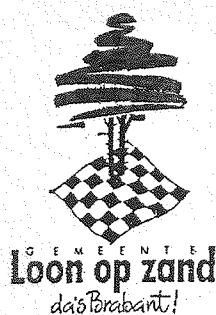
izl\ro\toezmer.brf

gemeentehuis
nieuwe markt 1
5171 ej kaatsheuvel

postrek. nr. 106.89.84
bankrek. nr. 47.57.25.344

BIJLAGE 2

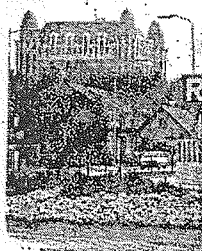
Openbare bekendmaking van 29 oktober 1992

DE WERELD VAN DE EFTELING IN DE GEMEENTE LOON OP ZAND

29 okt. '92

gemeente loon op zand

Groen licht van de gemeenteraad voor 'De wereld van de Efteling'.

**INSPRAAK
HOORZITTING
DINSDAG
17 NOVEMBER
20.00 UUR
GEMEENTEHUIS**

Milieu-effectrapport uitbreidingsplannen Efteling B.V.

Bij de gemeenteraad van Loon op Zand is op 16 september 1992 door Efteling B.V., gevestigd te Kaatsheuvel, Europaan 1, een milieu-effectrapport ingediend 'De wereld van de Efteling'. Dit rapport heeft betrekking op de uitbreiding van de Efteling met nieuwe dagattracties en verblijfsaccommodaties in het gebied ter weerszijden van de Bernschehof en de Duitsehoef.

In zijn vergadering van 20 oktober j.l. heeft de gemeenteraad van Loon op Zand op grond van artikel 41r van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne uitgesproken dat het rapport, als bovenbedoeld, voldoet aan de door hen vastgestelde 'Richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding natuurpark De Efteling' d.d. 6 november 1987.

Ter lezing

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 41r van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne ligt het milieu-effectrapport 'De wereld van de Efteling' met ingang van 30 oktober 1992 in het gemeentehuis, bureau Ruimtelijke Ontwikkeling (kamer 131), tijdens kantooruren van 8.30 uur tot 12.30 uur en na de middag alleen op afspraak voor eenieder ter inzage. Tevens zijn ter visie gelegd de door de gemeenteraad in zijn vergadering van 10 december 1987 vastgestelde en hierboven genoemde richtlijnen, alsmede de in het kader van de daarvoor gevolgde procedure uitgebrachte adviezen en ingekomen opmerkingen.

De gevraagd ligt het milieu-effectrapport gedurende een maand tevens iedere maandag voor eenieder ter inzage van 17.00 uur tot 20.30 uur. Indien men voornemens is tijdens deze uren het milieu-effectrapport in te zien, wordt men verzocht daarvan vóór telefonisch mededeling te doen bij het bureau Ruimtelijke Ontwikkeling (tel. 04167-58153).

Afschriften en bezwaar

Afschriften c.q. exemplaren van de stukken die ter visie zijn

gelegd zijn tegen vergoeding van de kosten bij voornoemd bureau op te vragen.

Gedurende een maand na de datum waarop het ter inzage is gelegd, kan eenieder opmerkingen over het milieu-effectrapport schriftelijk inbrengen bij burgemeester en wethouders van Loon op Zand, postbus 7, 5170 AA Kaatsheuvel.

Indien degene die opmerkingen heeft ingediend daarom verzoekt, worden zijn/haar persoonlijke gegevens niet bekend gemaakt. Een dergelijk verzoek moet schriftelijk en tegelijkertijd met de opmerkingen bij burgemeester en wethouders worden ingediend.

Openbare hoorzitting

Voorts kan eenieder opmerkingen over het milieu-effectrapport inbrengen tijdens een openbare hoorzitting die zal worden gehouden op dinsdag 17 november 1992 te 20.00 uur in het gemeentehuis, Nieuwe Markt 1 te Kaatsheuvel.

De opmerkingen overigens kunnen slechts betrekking hebben op het niet voldoen van het milieu-effectrapport aan de daarvoor gestelde eisen c.q. richtlijnen danwel op onjuistheden die het rapport bevat.

Structuurplan

Op de opmerkingen zal worden ingegaan in de overwegingen van het MER-plichtige besluit, te weten het structuurplan 'De wereld van de Efteling'. Het voorontwerp van genoemd structuurplan ligt gedurende bovengenoemde termijn eveneens op de voormelde wijze ter inzage. Dit plan, waarvan het voornemen bestaat het verder in procedure te brengen, biedt een kader voor de gefaseerd te ontwikkelen en verder in procedure te brengen bestemmingsplannen.

Zoals gesteld ligt met ingang van 30 oktober 1992 naast het milieu-effectrapport eveneens het voorontwerp-structuurplan 'De wereld van de Efteling' gedurende een maand voor iedere ingezetene van de gemeente en voor de in de gemeente een belang hebbende natuurlijke en rechtsperso-

nen ter inzage in het gemeentehuis, bureau Ruimtelijke Ontwikkeling (kamer 131), Nieuwe Markt 1 te Kaatsheuvel.

Reacties

Gedurende bovengenoemde termijn kunnen de hiervoor vermelde personen hun mening omtrent het voorontwerp-structuurplan schriftelijk bij ons college kenbaar maken. Tijdens de eerdergenoemde hoorzitting d.d. 17 november 1992 kunnen deze personen in het kader van de wettelijk vereiste inspraak hun mening over het voorontwerp-structuurplan aan ons college kenbaar maken. Het is niet noodzakelijk dat men zijn/haar mening schriftelijk én mondeling kenbaar maakt.

Voorzover inkomende reacties een verzoek inhouden om het voorontwerp-structuurplan 'De wereld van de Efteling' te wijzigen, dienen zij gemotiveerd te zijn. De ingekomen reacties en verzoeken tot wijziging van het voorontwerp-structuurplan, als genoemd, zullen ter kennis van de gemeenteraad worden gebracht. In de plannetoelichting op het in procedure te brengen ontwerp-structuurplan zal worden vermeld in hoeverre de ingekomen reacties en verzoeken tot wijziging aanleiding hebben gegeven tot aanpassing van het voorontwerp-structuurplan 'De wereld van de Efteling'.

Twee zaken

Bovenslaande betekent wel dat opmerkingen over het milieu-effectrapport en reacties op danwel verzoeken tot wijziging van het voorontwerp-structuurplan 'De wereld van de Efteling' gescheiden moeten worden ingediend bij ons college.

Opgeven

Om een idre te krijgen van de belangstelling tijdens de op 17 november 1992 geplande bijeenkomst verzoeken wij eenieder die voornemens is deze bijeenkomst bij te wonen, dit vóór 13 november 1992 telefonisch kenbaar te maken bij de receptie van de gemeente, telefoon 58111.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Efteling b.v. te Kaatsheuvel

Bevoegd gezag: gemeentebestuur van Loon op Zand

Besluit: vaststelling van het structuurplan

Activiteit: De initiatiefnemer wil het natuurpark 'De Efteling' uitbreiden met ondermeer:

- een themapark met aansluitend een jungle
- verblijfsaccommodatie zoals een camping, 2 hotels, en een motel en een bungalowpark
- een vakantiestad met sportvoorzieningen en een zwembad
- een uitgaanscentrum met o.a. horeca, detailhandel- en sportvoorzieningen
- een 18 - holes golfbaan en een 9 - holes oefen - golfbaan
- renovatie van de bestaande manege.

Het voornemen kan voor een groot deel van invloed zijn op gebieden van grote natuurwetenschappelijke en landschappelijke betekenis zoals de Grote Eenheid Natuurgebied (GEN) "Loonsche en Drunensche Duinen".

Stand van zaken: De m.e.r. is op 4 september 1987 ten behoeve van de vaststelling van een bestemmingsplan gestart. Het advies over de richtlijnen voor het MER is door de Commissie uitgebracht op 6 november 1987. De richtlijnen zijn vastgesteld op 10 december 1987. Bekendmaking van het MER te zamen met het ontwerp-bestemmingsplan heeft plaatsgevonden op 5 oktober 1990. De inspraakperiode liep tot en met 5 november. Een openbare hoorzitting vond plaats op 22 oktober. De Commissie werd op 9 oktober 1990 gevraagd advies uit te brengen over het MER. Bij brief van 17 december 1990 werd de Commissie verzocht de advisering op te schorten teneinde nadere, nog uit te werken informatie en de resultaten van nadere inspraak over die informatie bij haar oordeelsvorming te kunnen betrekken. De Efteling B.V. gaf hierna opdracht een 'nieuw' MER op te stellen.

Na afronding van dit concept-MER medio 1992 zijn er door het bevoegd gezag voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd waar belangengroeperingen, omwonenden en andere belanghebbenden informatie konden krijgen over het concept-MER en waar tevens gelegenheid bestond op het concept-MER te reageren.

Gezien de doorlooptijd van het totale project (meer dan 10 jaar), de ontvangen reacties tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten en de wens van de gemeente om in één keer een uitspraak te doen over de ruimtelijke constellatie van de Wereld van de Efteling, heeft de gemeenteraad er alsnog voor gekozen eerst een structuurplan op te stellen waarin de ruimtelijke ontwikkeling van de Efteling wordt vastgelegd. Was bij de start van de m.e.r.-procedure het bestemmingsplan het m.e.r.-plichtige besluit, thans is dat het structuurplan.

In het voorontwerp-structuurplan geeft de gemeente voor één van de zes plandelen, nl. het bungalowpark een andere invulling aan de ruimtelijke inrichting van het gebied waarbinnen de Efteling de uitbreiding heeft gepland, dan in het MER als voorgenomen activiteit is beschreven.

Uit het voorwoord in het MER blijkt dat De Efteling B.V. met deze wijzigingen instemt. Het concept-MER en het structuurplan 'De Wereld van de Efteling' zijn met ingang van 30 oktober 1992 samen ter inzage gelegd.

Samenstelling van de werkgroep:

A.P.H.M. Boonman

ir. H.Ch.M. Heijning (vooroverleg)

dr. W. Joenje

dr.ing. A. von Meier

ir. K.A.A. van der Spek (toetsingsfase)

ir. K.H. Veldhuis (voorzitter toetsingsfase)

prof.dr. J.I.S. Zonneveld (voorzitter vooroverleg)

Secretaris van de werkgroep: G.F.W. Hemgreen (vooroverleg), J. Oosterhof (toetsingsfase).

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	921122	H.W. Dekkers	Kaatsheuvel	921130
2.	9211--	Kampeercentrum "t Hoekske"	Kaatsheuvel	921130
3.	921126	G.P. Hazenberg	Loon op Zand	921130
4.	921125	Namens de Milieuwerkgroep Loon op Zand	Kaatsheuvel	921130
5.	921125	Namens de Milieuwerkgroep Loon op Zand	Kaatsheuvel	921130
6.	921123	Bewoners Bernsehoef/Duiksehoef	Kaatsheuvel	921130
7.	921123	Bewoners Bernsehoef/Duiksehoef	Kaatsheuvel	921130
8.	921116	W.M. Wiltenburg	Kaatsheuvel	921130
9.	921123	H. Mathijssen	Kaatsheuvel	921130
10.	921123	H. Mathijssen	Kaatsheuvel	921130
11.	921127	Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland	Loon op Zand	921130
12.	921126	J. Kuypers	Kaatsheuvel	921130
13.	921127	J.W.J. de Kort	De Moer	921130
14.	921130	Namens de twee kwartieren (milieu- vereniging in gemeente Loon op Zand)	Loon op Zand	921130
15.	921127	W.M. Wiltenburg	Kaatsheuvel	921130

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
16.	921118	Landinrichtingscommissie	Kaatsheuvel	921130
17.	921123	J. van Loon & Zn.	Loon op Zand	921130
18.	921125	Directeur Landbouw, Natuur en Openlucht recreatie in de provincie Noord-Brabant	Tilburg	921130
19.	921127	NCB Noordbrabantse Christelijke Boerenbond	Loon op Zand	921130
20.	921129	G.H.M. van Bragt	Kaatsheuvel	921130
21.	921125	H.C.J. Wijten	De Moer	921130
22.	921129	J.W.J. de Kort	De Moer	921130
22.	921126	M.J. de Kort	Tilburg	921130